

ΜΑΡΤΑ ΜΠΡΕΕΝ

«Κάθε περίοδος κρίσης μπορεί να θέσει υπό αμφισβήτηση τα δικαιώματα των γυναικών»

Η νορβηγίδα συγγραφέας και δημοσιογράφος μιλάει στο BHMAGAZINO για το νέο βιβλίο της, «Η πτώση της πατριαρχίας», και εξηγεί γιατί ο Αριστοτέλης θα άξιζε τον τίτλο του «Χειρότερου σεξιστή».

ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΝΑΣΤΟ

Ξεκίνησε την καριέρα της ως δημοσιογράφος, όμως από το 2006 η Νορβηγίδα Μάρτα Μπρέεν γράφει βιβλία που θέτουν στο επίκεντρο τις γυναίκες, τους ρόλους των φύλων και τον φεμινισμό. Έκανε το ντεμπούτο της ως συγγραφέας το 2006 με το βιβλίο «Κορίτσια, αλκοόλ και τραγούδια», ένα πόνημα για την ιστορία των γυναικών στη μουσική της πατρίδας της, και έχει εκδώσει έκτοτε, μεταξύ άλλων, τη βιογραφία της σπουδαίας τραγουδίστριας της τζαζ Ράνκα Τόνεφ και δύο συνεργασίες με την εικονογράφο Γένη Γιούρνταλ, το «60 γυναίκες που πρέπει να ξέρετε» και το «Γυναίκες στη μάχη», το οποίο εξελίχθηκε σε διεθνές μπεστ-σέλερ και έχει κυκλοφορήσει σε 27 χώρες, ανάμεσά τους και η Ελλάδα. Ακολούθησε «Η πτώση της πατριαρχίας: Η ιστορία του σεξισμού και η αντίσταση των γυναικών» που κυκλοφόρησε πριν από λίγες ημέρες στα ελληνικά από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος με το εξής σημείωμα: «Ο χλευασμός και η παρενόχληση των φεμινιστριών δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Τον 18ο αιώνα, οι φεμινίστριες αποκεφαλίζονταν στην γκιλοτίνα· οι σουφραζέτες του 19ου αιώνα κατέληγαν στη φυλακή. Σήμερα, ακτιβίστριες βρίσκονται φυλακισμένες σε χώρες όπως το Ιράν και η Σαουδική Αραβία. Αλλού, γυναίκες που τολμούν να μιλήσουν για κατάφωρες ανισότητες (δομικές και μη) χαρακτηρίζονται “κυκλοθυμικές”, “θυμωμένες” ή ακόμα και “μη ελκυστικές”. Κι όμως, νέες γενιές φεμινιστριών αναδύονται συνεχώς, γυναίκες που τολμούν να αυτοαποκαλούνται φεμινίστριες με περηφάνια». Το BHMAGAZINO μίλησε με τη δραστήρια και δυναμική συγγραφέα για τα πρότυπά της, για τη σεξιστική ζημιά που προκάλεσαν ο Σοφοκλής και ο Αριστοτέλης και για τις δυνάμεις που απειλούν σήμερα τα δικαιώματα των γυναικών.

Διαβάζοντας την «Πτώση της πατριαρχίας» καταλαβαίνει κανείς ότι χρειάστηκε να κάνετε ευρεία έρευνα για να γράψετε αυτό το βιβλίο. Υπήρχε κάτι που σας εξέπληξε κατά τη διαδικασία της συγγραφής του;

«Εξεπλήγην λίγο ανακαλύπτοντας ότι τα επιχειρήματα των σεξιστών έχουν υπάρξει τόσο σταθερά και όμοια στο πέρασμα των αιώνων. Φιλόσοφοι, θεολόγοι και πολιτικοί λένε εδώ και πάρα πολλά χρόνια περίπου τα ίδια πράγματα. Οτι, για παράδειγμα, σκοπός των γυναικών είναι να φροντίζουν τους άλλους, ότι είναι λιγότερο νουνεχείς από τους άνδρες, και πως η σεξουαλικότητά τους πρέπει να παραμένει κρυμμένη».

Με ποιον τρόπο λειτουργεί αυτή η έκδοση συμπληρωματικά προς το «Γυναίκες στη μάχη»;

«Το βιβλίο “Γυναίκες στη μάχη” μιλούσε για το κίνημα της γυναικείας απελευθέρωσης. Τώρα προσπαθούμε να δείξουμε γιατί αυτή η απελευθέρωση ήταν τόσο απαραίτητη. Πώς άρχισαν οι διακρίσεις κατά των γυναικών; Γιατί εξακολουθούν να αποτελούν τόσο μεγάλο κομμάτι της κουλτούρας μας;».

Κάποιοι έλληνες αναγνώστες ενδεχομένως να ενοχληθούν επειδή αποδίδετε στον Αριστοτέλη τον τίτλο του «Χειρότερου σεξιστή». Θα μας εξηγήσετε γιατί το κάνατε;

«Πολλοί από τους φιλοσόφους της αρχαιότητας έβρισκαν ενδιαφέρον στην οριοθέτηση και στην οργάνωση της σχέσης μεταξύ ανδρών και γυναικών, και ο Αριστοτέλης ήταν ξεκάθαρος στις απόψεις του: οι γυναίκες δεν αξίζουν τόσο όσο οι άνδρες, ούτε διέπονται από το ίδιο υψηλές ηθικές αρχές, επομένως δεν μπορούν να έχουν τα ίδια δικαιώματα με τους άνδρες. Επειδή υπήρξε μια φοβερή επιδραστική προσωπικότητα, οι ιδέες του υιοθετήθηκαν από τις νέες γενιές επί πολλούς αιώνες».

Περιλαμβάνετε στο βιβλίο πολλές ρήσεις «σπουδαίων ανδρών» οι οποίες μόνο θυμηδία μπορούν να προκαλέσουν στο σύγχρονο κοινωνικό πλαίσιο. Μπορείτε να μας πείτε ποια σας θυμώνει πιο πολύ;

«Νομίζω ότι θα ήθελα να αναφέρω δύο φράσεις, μία του Σοφοκλή και μία του Αποστόλου Παύλου, που αναφέρονται στη σημασία της γυναικείας σιωπής. Αυτή η πεποίθηση, η αντίληψη ότι οι γυναίκες πρέπει να σιωπούν δημοσίως και να κρατούν τη γνώμη τους για τον εαυτό τους, έχει κάνει πολύ μεγάλη ζημιά, έχει καταστρέψει πολλές ζωές και πολλές πιθανές καριέρες. Ο Σοφοκλής έχει πει πως η σιωπή είναι κόσμημα για τη γυναίκα, ενώ ο Απόστολος Παύλος το εξής: “Η γυναίκα πρέπει να μαθαίνει να σιωπά και να υποτάσσεται. Δεν ανέχομαι η γυναίκα ούτε να διδάσκει ούτε να κυβερνά τον άνδρα, παρά μόνο να σιωπά”».

Είστε ευχαριστημένη με την πρόοδο που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια όσον αφορά την ισότητα των φύλων;

«Είμαι τυχερή που ζω στη Σκανδιναβία, όπου οι γυναίκες τα πάνε πολύ καλά σε σχέση με τους άνδρες στην εκπαίδευση, στην αγορά εργασίας και στην πολιτική ζωή. Αλλά σε πολλά άλλα μέρη του κόσμου οι γυναίκες χάνουν τα δικαιώματά τους αυτή τη στιγμή. Πρόσφατα είδαμε αυταρχικούς ηγέτες να

καταλαμβάνουν την εξουσία σε πολλές χώρες όπως η Ουγγαρία, η Πολωνία, η Τουρκία, η Βραζιλία και, μέχρι πρόσφατα, οι Ηνωμένες Πολιτείες. Πρόκειται για δυνάμεις που απειλούν την ελευθερία του λόγου, τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων και την κυριαρχία των γυναικών στο σώμα τους. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι η πρόσβαση στην αντισύλληψη αποκτά εμπόδια και ότι η δυνατότητα ασφαλών αμβλώσεων έχει γίνει πιο δύσκολη για πολλές γυναίκες».

Στο βιβλίο περιλαμβάνετε την Τζ. Κ. Ρόουλινγκ στη λίστα με τις γυναίκες συγγραφείς που αναγκάστηκαν να χρησιμοποιήσουν ανδρικό ψευδώνυμο προκειμένου να εκδοθούν τα βιβλία τους παρόλο που εκείνη επέλεξε να το κάνει αόφτου γνώρισε την αναγνώριση και την επιτυχία. Τα τελευταία χρόνια έχει δικάσει το αναγνωστικό κοινό με τις απόψεις της για τις τρανς γυναίκες, καταλήγοντας να θεωρείται μια αμφιλεγόμενη φιγούρα...

«Νομίζω ότι ο τρόπος με τον οποίο μίλησε για αυτά τα θέματα ήταν αχρείαστα σκληρός και πολωτικός. Και είναι λυπηρό που έχει πληγώσει τόσους ανθρώπους με όσα είπε. Αλλά δεν πιστεύω ότι πρέπει να “ακρωθωθεί” ή να διαγραφεί από την Ιστορία. Πρέπει να μπορούμε να αντιμετωπίσουμε ανθρώπους με τους οποίους διαφωνούμε χωρίς να τους δαιμονοποιούμε».

Πείτε μας λίγα λόγια για τη συνεργασία σας με την εικονογράφο Γένη Γιούρνταλ. Πώς έχει εξελιχθεί μέσα στα χρόνια;

«Γνωρίζουμε πολύ καλά η μία την άλλη και μοιραζόμαστε μια κοινή αίσθηση του χιούμορ. Αυτό κάνει τη διαδικασία της συνεργασίας μας πολύ πιο εύκολη. Πιστεύω επίσης ότι γινόμαστε καλύτερες με κάθε νέο βιβλίο».

Πώς πιστεύετε ότι η τωρινή πανδημία θα επηρεάσει τα δικαιώματα των γυναικών;

«Δυστυχώς, δεν είμαι ιδιαίτερα αισιόδοξη. Η αγαπημένη μου φιλόσοφος, η Σιμόν ντε Μπουουάρ, είπε κάποτε: Μην ξεχνάτε ποτέ ότι μια πολιτική, οικονομική ή θρησκευτική κρίση θα είναι αρκετή για να θέσει υπό αμφισβήτηση τα δικαιώματα των γυναικών. Η Ιστορία έχει αποδείξει, ξανά και ξανά, πόσο δίκιο έχει. Αυτό συμβαίνει και τώρα. Μόλις λίγες εβδομάδες μετά τη λήψη των μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας του κορωνοϊού, λάβαμε αναφορές από τον ΟΗΕ και άλλους ανθρωπιστικούς οργανισμούς που μας έδειξαν ξεκάθαρα πώς ο ιός επηρέασε

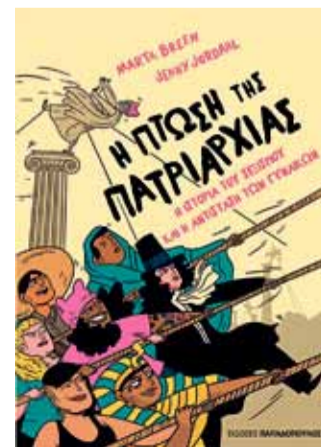
τις γυναίκες. Για παράδειγμα: Αμέσως μετά την εντολή που δόθηκε στους ανθρώπους να μείνουν στα σπίτια τους, αναφέρθηκε τεράστια αύξηση φαινομένων βίας κατά των γυναικών. Πολλές γυναίκες και παιδιά, σε όλον τον κόσμο, βρέθηκαν ξαφνικά σε συνθήκες lockdown παρά με τους κακοποιητές τους. Επίσης, όσον αφορά το οικονομικό κομμάτι, η τωρινή υγειονομική κρίση είχε ιδιαίτερα αρνητικές επιπτώσεις στις γυναίκες, επειδή η οικονομική ανισορροπία μεταξύ των δύο φύλων είναι τεράστια. Γνωρίζουμε επίσης ότι, σε περιόδους κρίσεων, πολλά κορίτσια θα πρέπει να εγκαταλείψουν το σχολείο ή να παντρευτούν σε πολύ μικρή ηλικία».

Ποιες γυναίκες θαυμάζετε πιο πολύ;

«Προσωπικά, έχω μεγάλη αδυναμία στη Γαλλίδα Ολέμπ ντε Γκουζ (1748-1793), η οποία δολοφονήθηκε για τις ιδέες της κατά τη διάρκεια της Γαλλικής Επανάστασης. Άλλες γυναίκες που λατρεύω είναι η Μέρι Γουόλστονκραφτ, η Σοτζέρνερ Τρουθ και η Μαλάλα Γιουσαφζάι. Δυστυχώς, πολλές τολμηρές και δημιουργικές γυναίκες έχουν αγνοηθεί, ξεχαστεί ή λησθηθεί μέσα στην πορεία της ανθρωπότητας».

Πάνω σε τι δουλεύετε αυτό το διάστημα;

«Συνεργάζομαι με τη Γένη πάνω σε ένα κόμικ για τη ζωή της νορβηγίδας ζωγράφου, συγγραφέως και πρώιμης φεμινίστριας Άαστα Χάνσιν. Σε λίγες εβδομάδες θα κυκλοφορήσει και μια άλλη έκδοση που έχω επιμεληθεί και λέγεται “Φεμινιστικός οδηγός του Οσλο”. Γενικώς, δεν μπορώ να πω ότι είναι μια ξεκούραστη περίοδος αυτή!».

● «Η πτώση της πατριαρχίας» είναι το δεύτερο βιβλίο της Μάρτα Μπρέεν που έχει μεταφραστεί στα ελληνικά.